

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan ob 10. uri dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 6/I, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Oglasi: Prostor 1 mm x 55 mm po K 150. Uradni razglasi, poslano ter novice št. prostor K 20. Pri večjem naročilu popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socialno-demokratske stranke.

Telefonska št. 312.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 240, za pol leta K 120, za četrt leto K 60, za mesec K 20, za Nemčijo celo leto K 812, za ostalo tujino in Amerika K 360.

Reklamacije za list so poštne proste.

Upravištvo je v Ljubljani, Francišanska ulica št. 6/I, Učiteljska tiskarna.

Boj za ustavo.

Ustavotvorni odbor.

LDU Beograd, 4. febr. Danes ob desetih je imel ustavni odsek konstituanta svojo prvo sejo. Prisostvovali so vsi ministri in mnogo poslancev, ki niso člani odseka. Glede prošnje parlamentarnih in novinskih izvestiteljev, naj se pripustijo na sejo odseka, ostane pri prejšnjem sklepu. — Minister za konstituanta dr. Marko Trifković pravi med dr.: Ker je izvršeno zjedinjitev v eno narodno državo, moramo imeti osnovni zakon, in to je ustava, ali ne zato, da ustvarimo močno državo, ampak da zadovoljimo narod. Ustavna načrta dr. Vesniča in Pašiča sta stremela za tem idealom, zato sta vzela za podlago srbsko ustavo, ki je plod dolgih političnih borb. Nato minister iznova razlaga načela vladnega načrta ustave: ustavna in parlamentarna monarhija, zadržana osebna svoboda in nasledstvo prestola.

O sistemu dveh zbornic pravi minister: Kolikor se izgublja časa z delovanjem senata, toliko se pridobiva na kakovosti delovanja. Ta načrt še ni izgotovljen in odgovarja razmeram v katerih živimo. Minister zahteva popolno objektivnost v razpravah.

Nato govori radikalni poslanec dr. Radonič, ki stavi kratko opazko, naj se najprej razpravljajo in rešijo samo glavna načela. — Socialni demokrat Nedeljko Divac odgovarja ministru Trifkoviću in pobija načrt vlade ter pravi, da ta načrt vsebuje pomno nejasnih določb, zlasti glede politične svobode in tiska. Pravi, da ta načrt ustave rešuje samo politična in ne tudi gospodarskih in socialnih vprašanj, ki so za nas najbolj aktualna. — Komunist Živko Jovanović veli, da se čudi, da vlada v svoji motivaciji ni naznanila, zakaj ni stavila v načrt ustave nikakih določb glede gospodarskih in socialnih borb. Govornik zahteva večjo decentralizacijo.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zaključil predsednik sejo ob 11. — Druga seja v ponedeljek, dne 7. t. m. ob 10. uri.

LDU, Beograd, 3. februarja. Zemljoradniki so že zbrali vse gradivo za svoj ustavni načrt. Podrobnosti, izdelane od posameznih članov klubovega ustavnega odbora, je ta odbor že obravnaval ter so bile izročene dr. Gavriloviču, da jih predloži v celoti. Jutri popoldne mora klubov ustavni odbor končno urediti svoj ustavni načrt, ki ga predloži potem svojem klubu v razpravo, v kateri se bo pretresal člen za členom. Po odobrenju kluba bodo zemljoradniki predložili svoj načrt ustavnemu odboru skupščine v razpravo. Zemljoradniški klub se ne bo pogajal o nobenem vprašanju prej z vlado, dokler ne uredi svojega ustavnega načrta.

LDU, Beograd, 3. februarja. V socialno-demokratskem klubu izdelujejo te dni dva ustavna načrta. Prvega sestavlja posl. Divac in Korač, drugega pa posl. E. Kristan in dr. Korun. Z ozirom na sklep kluba morata biti oba načrta gotova do nedelje. V načrta se bodo sprejela tudi določila o agrarni reformi, delavskih vprašanjih, nadzorstvu nad kapitalom itd. Prihodnji ponedeljek bo pričel klub razpravljati o obeh načrtih ter bo na podlagi obeh izdelal tretji načrt, ki bo izraz mnenja vsega kluba. Končno uredjen ustavni načrt bo predložil socialno-demokratski klub nato v pretres ustavnemu odboru.

Najbolj karakteristična izjava izmed vseh, katere nam navajajo zgornja poročila, je izjava ministra Trifkoviča. O tem, da on izjavlja, da ni namen ustave, da se stvo-

močna država, preidemo na dnevni red. On in Francozje, ki stoje za njim, bi seveda raje videli kolonijo Culukafrov, ki bi se dali pognati meni nič tebi nič v boj proti Rusiji za tiste francoske milijarde, ki so jih »francoski« čifuti posedili Rusom zato, da bi lažje ugonobili s pomočjo milijonskih Človeških ruskih žrtev »nemški« kapitalizem. Pač pa je mnogo aktualnejša stvar ta, da govori gospod minister o srbski ustavi kot podlagi za ustavo naše jugoslovanske države.

Mi že verjamo, da je bila srbska ustava plod dolgotrajnih bojev in tega ne zanikamo. Vprašanje pa je, če ta ustava odgovarja potrebam in željam nove jugoslovanske države, ki je čisto nekaj drugega kakor je bila mala Srbija!

Mi ne smemo iti predaleč. Kar je bilo dobro za majhen gospodarski teritorij, mogoče ne bo dobro za veliko gospodarsko ozemlje: Kar je bilo dobro za državo, mogoče ne bo dobro za državo, ki živi oziroma hoče živeti v popolnoma drugačnih vnanjih in notranjih odnosih, kakor je živela bivša kraljevina Srbija. — Mi Srbom ne odrekamo demokratizma. Ta demokratizem je sicer še zmožen marsikatero korekturo, ampak priznamo jim vsaj dobro voljo. Toda danes?

Dovoljujemo si samo nekaj opazk: Srbija je bila versko edinstvena, namreč pravoslavna država. To je važna stvar. Mi socialni demokratje sicer ne polagamo na versko posebnost, ker je za nas vse eno, kakšnega in katerega boga kdo moli, ampak vera je za državo in mora biti za državniko važen političen fakt, s katerim je treba računati, dokler ljudje sami in narod sam s tem faktom računata. Kaj je Angležu turška vera? On je ne priznava, on se ji mogoče smeje, am-

pak računati mora ž njo, ker živi v njegovi državi nekaj sto milijonov Turkov, za katere turška vera nekaj pomeni!

O tem velevažnem problemu ne čitamo v ustavnem načrtu, ki ga je predložila vlada, niti besedice!

Ta problem pa bo treba v naši državi rešiti na tak ali na drugi način — silom ili milom!

Srbska ustava ne pozna nobenih narodnosti, ker je bila v Srbiji samo ena narodnost. Mi pa imamo v novi državi cel kup narodnosti, katere bo treba zadovoljiti. Kako se bo rešilo to vprašanje? Mi ne mislimo tu ravno na naše Svabe in švabiče v Sloveniji — s temi se da napraviti kratek proces; ampak mi imamo tu lepo število Bolgarov, Romunov itd. — Kaj bo s temi napravila država?

Toliko le glede na vprašanje narodnosti in svete vere.

Sedaj pa pride vprašanje o politični svobodi in vrsto.

Kdo bo smel javno govoriti, kdo bo imel pravico povedati svoje misli v tisku? Ali mar samo tisti, ki ližejo Francoze in njihove kapitaliste? Da poidemo v boj proti sovjetski Rusiji? Za francoske milijarde? Gospodje, kar pojdite vi sami! Mi smo vojske siti in ne bomo šli, pa makar nam pripelje gospod maršal Foch s seboj cele vagone križcev častne legije! Kdor je denar izposodil, naj si išče svoje solde sam, — kako pridemo mi do tega, da bomo hodili za francoski denar v ogenj?

Taka ustava, ki bi omogočala tujcem, da zagospodarijo nad našo novo jugoslovansko državo, ne bo naša ustava! Ravno tako ne bo to naša ustava, ki bi omogočala enemu delu države gospodstvo nad drugim! Lepo skupaj vsaj za enega, to že — ampak eden nad vsem, — to pa ne! Vse kar je prav!

Kar je pa govoril gospod minister za konstituanta o »zajamčeni osebni svobodi« itd., bi bil pa bolje zamočkal. Vsaj se poznamo! Nas ne boste!

Govor

poslanca sodruge Etbina Kristana v ustavotvorni skupščini ob priliki razprave o poročilu odbora za izpremembo poslovnika.

V tej zbornici je nekaj zelo zanimivih stvari. Tako n. pr. je zelo zanimivo, da so stranke na vladnih klopeth mnogo neevzožnejš, nego stranke opozicije. To se vidi že na tem, ker opažamo vedno, kadar izpregovori kak poslanec od opozicije, da se že dvigne cel vihar pri vladnih strankah. Zdi se, da večina ne veruje posebno, da je ona večina, in zdi se, da ima »večina« v tem oziru prav. (Veselosť in ploskanje.)

Pride govornik od gotove stranke, ki hoče nekaj braniti, a on to pobija. Pride drug govornik od iste stranke in se pokaže kot protivnik predgovornika iz svoje stranke. Tako človek ne ve, katera stranka je prava radikalna stranka in katera je kriva radikalna stranka. (Veselosť in ploskanje.)

Medklic: »A Ljuba Jovanović je govorio u svoje ime!«

Kristan: Res, govoril je v svojem imenu, a vendar je on član radikalne stranke. Vi imate radikalce, ki so za novi poslovnik, imate jih, ki so proti temu poslovniku — in vsi ti so v eni stranki in v eni vladi!

Ob takih razmerah ni čudno, da se nam predlaga tak poslovnik, kakršen je ta, ni čudno, da se tu branijo stvari, ki jih nihče ne more braniti, in da se branijo na tak način, kakor se pač branijo, s pustimi frazami.

Pa pravite: »Ta poslovnik je vendar boljši kakor nikakršen poslovnik!« Krasen argument! To bi se lahko reklo o vsaki stvari. Potem pa je vendar čudno, da se tu sestane tako velika skupščina, če se mora ta

skupščina zadovoljiti z najslabšim, kar se more storiti!

Bojim se, da nameravate nekaj podobnega tudi z ustavo. Mnogo se je danes govorilo, kako je predvsem treba, da pridemo čim preje do ustave. Res! Dve leti in še dalje je država brez ustave, le da to ves čas ni bilo tako nujno, sedaj pa je naenkrat taka sila. Jaz bi priznal, da je treba ustave, nikakor pa ne priznam, da je ustava vse in da je treba samo ustave, pa naj bi bila kakršnakoli. Ako narod pričakuje ustavo, pričakuje dobro ustavo, ne pa takega monstuma, kakor ga je tu predlagala naša vlada.

Medklici: »A ne radi se sada o Ustavu!«

Kristan: Vsi Vaši govorniki so govorili o ustavi, vsi so opravičevali ta poslovnik baš z ustavo.

Medklic: »Vi bi hteli sovjetski ustavi!«

Kristan: »Gospoda, od tega, kar se tu predlaga, pa do sovjetske ustave je še mnogih drugih poti. Toda duh, ki je vnešen v načrt te ustave, se zrcali tudi v tem poslovniku, ki nam je tu predložen.

O našem poslovniku pravijo branilci vladne politike, da je dober, ker omogoča delo in daje skupščini pravice. A tu moram zopet konstatirati zanimivo dejstvo, da morejo v tej skupščini braniti pravice in prerogativno te skupščine ne čim večine, ki bi bili v to v prvi vrsti pokličani, ampak da jih morajo braniti člani manjšine.

Medklici: »A dobro je, da imamo ovde i većinu i manjina!«

Kristan: Gotovo je to dobro, tudi ne vem, kako bi to moglo biti drugače. Kjer je večina, tam mora biti tudi manjšina, to sem se učil že v ljudski šoli.

Medklic: »A Vi priznate, da ste manjina!«

Kristan: Seveda priznam, a o tem se ne govori. Hotel sem reči samo, da je žalostno, da mora v tej zbornici braniti manjšina pravice zbornice, mesto da bi jih branila večina.

Dr. M. Ivanič: »To se Vama samo tako čini!«

Kristan: To se meni ne dozdeva samo, ker vi s tem poslovnikom faktično gazite suverenost skupščine, in vendar ni brantev skupščinih pravic.

Medklic: »A što su radili Khuvci u Zagrebu? Oni su kazali, da većina sve može!«

Medklic: Ta prisega je bila rešena na Rudniku, ko so Vaši tovariši na račun Avstrije potovali po Stockholmu!

Kristan: Gospod, na račun Avstrije jaz nisem nikdar potoval in noben mojih drugih ne, in ako Vi to govorite, tedaj je treba, da to dokažete. A na posledku nima nobene zveze s prisego. Jaz Vam toliko lahko pravim, da sem delal proti Avstriji gotovo najmanj toliko, kolikor Vi, jaz to vem in ne dovoljujem, da bi se mi kaj takega očitalo.

Medklic: To je nervoznost!

Kristan: To ni nervoznost, ampak je netaktnost od Vaše strani!

Gospodje, vprašam Vas, je-li poslanec v to skupščino poslal narod ali jih je semkaj poslal kralj.

Medklici: Narod!

Kristan: Poslal jih je narod in komu morejo biti oni odgovorni, ako ne narodu? Nikomur drugemu nego narodu.

Medklic: Državi!

Kristan: Gospodje, kakšna je po Vaši logiki razlika med narodom in državo? Ako Vi resno hočete imeti državo, ki je v nasprotju z narodom, potem se nikar ne pritožujete radi elementov, ki so proti taki ideji države.

Medklic: To je Vaše naziranje.

Dr. Laza Marković: Mi smo država, a ne narod!

Kristan: Mi smo narod! E to je jako lepo, kako gospodje odkrivajo svoja srca. A jaz mislim, da je narod prvo in da narod ustvarja državo, a ne država narod. A tudi tedaj je treba, da smo odgovorni narodu in nikomur drugemu. Ako Vi zahtevate prisego, ki je v protivju s pravicami naroda, tedaj Vi kršite njegovo suverenost.

Klici: Mi smo večina.

Kristan: Dobro, Vi ste večina. Tedaj jasite tako dolgo, da boste opazili, da niste več večina.

Ko se je menjal ta poslovnik, je naš klub stavil svoje predloge za spremembo. Ni bil to nikakšen maksimum zahtev z naše strani. Mi smo, ko smo videli, kakšna je situacija, bili samo zadovoljni, ako se more doseči vsaj minimum pravičnih zahtev. Ali gospodje, niti ta minimum se ni dosegel, ker so gospodje, akor oni pravijo, večina.

Medklic: Ne pravijo, to je istina! Kristan: Ne, gospodje, to ni istina. Treba samo, da pridejo Radičevci in da se preštejejo poslanci, pa boste videli, da niste večina. Treba da preštejemo člane Vaše stranke in ostalih strank, pa boste videli, koliko Vas je.

Medklic: Pridite in glasujte, pa boste vrgli vlado.

Kristan: Ni sedaj tej večini, takozvani radikalni, na tem, da spremeni poslovnik po potrebah skupščine, nego se je delalo to iz samega partizanstva. Sam predsednik Vaše vlade, gospod Pašič, je izjavil, da se da prisega lahko izpremeniti.

Medklici centru: Ali večina neče.

Kristan: Ni bila to večina, ki ni hotela spreminiti prisega, ker se Vaša večina ne upa storiti ne enega koraka, ne da bi prej vprašala svojo vlado.

Dr. V. Janić: Gospod Pašič je hotel, da se prisega spremeni, a baš socialisti niso hoteli.

Kristan: Gospodje, jaz sem sam osebno izjavil na seji šefov, da mi zahtevam, da se prisega spremeni, in naš klub je redno predlagal spremembo te prisega. Hotel sem samo to, da nova prisega velja za vse poslance, a ne samo za nekatera. To je bilo vse, a kako častnik stvar potvori, za to jaz nisem odgovoren.

V ostalem gospodje, prisega ni vse, so tu še druge stvari. Mi smo n. pr. zahtevali, da omenim le najvažnejše stvari, da ima skupščina odbor za zunanje posle. Pa mi smo tu unikum parlamenta.

Dr. M. Vesnić: Mi nismo parlament, mi smo ustavotvorna skupščina.

Kristan: A Ustavotvorna skupščina ni parlament? To je nova šola.

Medklic: Morate se učiti.

Kristan: Gospodje, tudi jaz nisem od danes.

Medklic: Toda napravljate pogreške.

Kristan: Gospodje, imamo parlamente raznih vrst, a da bi to zaradi tega, ker ima posebno ime, ne bilo parlament, tega vi ne morete dokazati.

Medklic: Ima posebno nalogo.

Kristan: Dobro, ima tudi nalogo, a ta naloga je parlamentarna naloga.

Medklic: Da se razgovorimo.

Kristan: Dobro, a ne mislite, da Vam bom tukaj polagal izpit. Ako ste večina, morete delati, kar hočete in kolikor hočete, a ne morete uganjati komedij z manjšino.

Naj bo ta parlament katerekoli vrste, to je gotovo, da je unikum, ker mu Vi ne daste pravice, da se bavi z onimi posli, ki bi bili najvažnejši za državo in za narod. Mi smo imeli svetovno vojno in čudno je, kako malo so se neke skupine iz stranke naučile iz tega, kar se je v tem strašnem času pripetilo. Mi smo v tem času slišali vsakojake velike stvari, slišali smo nekih 14 programnih točk, izrečenih sicer onkraj morja, ki so se jih vendar prisvojili vsi zavezniki. Slišali smo, da ne sme biti tajne diplomacije, da morejo narodi vedeti, kaj se z njimi dela, a glejte, niti tej skupščini sami se ne dovoljuje, da bi dobila vpogled v ono, kar se dela za kulisami.

Medklic: A Lenin?

Kristan: Jaz nisem odposlanec Ljeningov, nego sem poslanec v Jugoslaviji.

Medklic: Ni Jugoslavija, nego kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kristan: Pojdite le kam preko meje, pa boste videli, da pozna ves svet le Jugoslavijo. Vidi se, da daleč niste potovali, ker bi drugače to slišali, a jaz Vam lahko pokažem dokumente, na katerih je oficijelno zapisano: »Za potovanje v Jugoslavijo« in »za povratek iz Jugoslavije«. Ne vem, zakaj se Vi bojite tega imena Jugoslavija, med tem ko na drugi strani neprestano govorite o edinstveni državi.

Medklici: Jugoslavija je bečkoga izvora.

Kristan: E, bečkoga, potem jako slabo poznate delo za Jugoslavijo v preteklem času.

Medklici: Ilirski pokret je bio bečki.

Kristan: Sijajno! Nemara je tudi Gaj prišel z Dumaža in vsi Ilirci, ki leže na Mirogoju v Zagrebu. In Napoleon se je šel učiti v Beč.

Medklic: Da, tudi on je poznal Ilirijo.

Medklic: Govori se samo o imenih. Kristan: Ali ono, kar Vam ne ugađa, je lapsus.

Medklic: Ne lapsus, ampak absurd!
 Kristan: Gospodje, jaz se ne ogrevam za ime Ilirijo!
 Medklici: To je isto!
 Kristan: Oglejte, sedaj zopet, to je isto!
 Predsednik dr. Ivan Ribar: Gospodje, prosim mir!
 Poslanec Etbin Kristan: Jaz nisem kriv, če hočejo gospodje dialoge!
 Predsednik dr. Ivan Ribar: Prosim Vas, gospod poslanec, da govorite dalje, brez ozira na one pripomnje. Ostale gospode pa prosim za mir.
 Poslanec Etbin Kristan: Gospodje, jaz sem rekel, da smo slišali i o demokraciji i o diplomaciji in da imamo mi sedaj vsakojake male antante, imamo rapalsko pogodbo in vraga in besa.

Medklici: A tretja in četrta internacionala?
 Kristan: Nikar ne govorite o tem, kar nima nič opraviti z našim poslovnikom in ustavo.
 Medklici: Ali ima mala antanta kako zvezo s poslovnikom?
 Kristan: Kakšno zvezo ima, Vam hočem takoj pokazati. To so vse diplomatski akti in vse je zopet ona tajna diplomacija, katera lahko za vede narod v zagato, katera lahko dovede narod zopet v vojno, ne da bi narod vedel, za koga naj nosi svojo kožo na sejem.

Medklic: Kakšno zvezo ima to s poslovnikom?
 Kristan: To ima zvezo, ker smo mi zahtevali, da dobimo skupščinski odbor za zunanje zadeve.

Minister poljoprivrede in voda Velizar Janković: Najprej ustavo, a potem šele odbore.
 Kristan: Gospodje, treba je da dobimo ustavo ali iz tega, ker danes Vi ustave še nimate, še ne sledi, da bi moralo običati vse življenje v tej državi in da bi mogli dotlej vladati absolutistično.

Poslovnik je potreben in sicer tudi radi ustave, toda če hočemo imeti dobro ustavo, moramo skrbeti za to, da bo ta poslovnik boljši od onega, ki ga imamo sedaj. Vzemite gospodje, iz tega poslovnika še nekoliko drobtin. Oglejte, tu imate paragraf, ki govori o pravici interpelacije. Ta paragraf je prava satira na pravo interpelacije, ker je po njem gospod minister dolžan, da čez 14 dni milostljivo odgovori, kdaj misli odgovorjati na interpelacijo. (Smeh.) To znači, da se lahko enostavno ponorčuje iz vsake Vaše interpelacije. Ko pride oni 14. dan, pa Vam odgovori, da bo odgovarjal na interpelacijo čez leto dni. Preide 15 dni, v katerih mora on dati odgovor, kdaj hoče odgovoriti, a to morebiti da bo — morate mi priznati — čez leto dni, čez dve ali tri leta ali pa nikoli. (Smeh.)

Medklic z ministrskih klopi: To ni tako. Gospod minister ne misli tako!
 Kristan: Ako ne misli tako, potem bi bil moral zahtevati, da pride v poslovnik tako, kakor je on mislil, zakaj mi lahko čitamo, kar je v poslovniku črno na belem v latinici ali cirilici, ne pa, kakšno je v njihovih glavah mišljenje. (Ugovori.)

Kristan: Gospodje, to ni hipnotična seanca, to je ustavotvorna skupščina. Ako ima ta skupščina napraviti ustavo, ji zaradi tega vendar ne morete vzeti pravice, da se peča z ostalimi javnimi posli, zakaj če ne bo ona tega storila, kdo pa bo?

Medklic: Pozneje!
 Kristan: A dotlej? Do onega »pozneje« lahko že celo državo vrag vzame.

Jaz sem, gospodje, tukaj čul Vašega predstavnika, ministra predsednika bivše vlade, ki je govoril o tem, da zakonito stanje v tej državi ne sme prestatiti niti za trenutek.
 Klici: Tako je! Dr. L. Marković: Saj tudi ni prestalo.

Kristan: S tem bi se jaz strinjal, ali, gospodje, Vi tako govorite v teoriji, a v praksi delate drugače.
 Medklici: Kako to?
 Kristan: Kako? Tako, da pravite, da ima skupščina sedaj delati samo na ustavi; a kdo naj med tem opravlja vse ostalo?

Medklic: Vlada!
 Kristan: To znači, da stoji dotlej, dokler ne sklenete ustave, vlada nad skupščino, stoji nad narodom. Ako to ne stoji, potem morate imeti organe, da kontrolirajo vladne organe. Med te organe spadajo odbori, interpelacije, ankete in vse ostalo. Vsega tega v poslovniku ni in jaz sem obrazložil, na kakšen način se more vlada norčevati iz prava interpelacije.

Medklic z ministrske klopi: To ni točno!
 Kristan: Jaz v resnici nisem hotel tu provocirati 20 dialogov. Jaz sem hotel obrazložiti stališče našega kluba, hotel sem povedati, zaradi česa ne moremo glasovati za ta poslovnik. Glasovati nečemo zanj radi tega, ker nečemo biti krivi, da bi se tukaj mesto resnega dela v imenu in za dobrobit naroda izvrševala satira, tragikomedija, ker nočemo metati narodu peska v oči kakor se to dela z one strani. (Nemir.) Mi nikdar nečemo in ne moremo priznati, da bi v 20. stoletju mogli biti nad narodom kak drug faktor, ki bi bil višji in močnejši od njega, ker nikdar ne moremo priznati, da si vlada prilastuje pravice, ki morejo iziti edino-le iz naroda in za katere je treba narodu vsak čas dajati odgovornost. Ker poslovnik govori proti vsemu temu, ker ta poslovnik na vso moč služi onim, ki hočejo, da se proizvaja tukaj diktatura, a ne onim, ki hočejo, da bodi naša država urejena demokratsko, zato bomo glasovali proti temu poslovniku. (Odobranje in ploskanje na levici.)

Maršal Foch pride v Beograd.

LDU, Beograd, 4. febr. Sredi meseca marca pride v Beograd francoski maršal Foch. Ta prihod ima vojaški in politični značaj. Za sprejem se delajo velike priprave.

Še večje priprave za njegov sprejem dela sovsjetska Rusija. Če hoče kdo doživeti na vsak način batine, in to, debele in mastne batine, naj jih doživi. Mi nimamo nič proti temu. Toda doživi naj jih z lastnimi ljudmi, ne z našimi!

Rusija je bila, je sedaj, in bo ostala na veke nepremagljiva država. To resnico bo doživel na sebi tudi gospod francoski maršal ravno tako kakor jo je doživel gospod Napoleon, ki tudi ni bil vojskovodja od včeraj. Sicer pa bomo o tem poglavju še kakšno rekli.

Kaj pravijo Francozi?

LDU, Partiz, 3. febr. Na seji poslanske zbornice je podal min. predsednik Briand izjavo o uspehih zavezniške konference. Med drugim je izvajal nastopno: Glede reparacij si je francoska vlada postavila nastopne cilje: 1. Nemčija mora takoj plačati, in sicer kolikor mogoče visok znesek in na tak način, da se bo lahko računalo z dejstvi; 2. države-upnice se morajo udeležiti vsake kombinacije za gospodarsko vzpostavitev Nemčije, da se tako prepreči nemoralni pojav igre, v kateri premaganec kopiči denar in se norčuje iz zmagovalcev. Nato je govoril ministrski predsednik o različnih modalitetah pri plačevanju in ugotovil, da je plačevanje nemških dolgov popolnoma možno v mejah njenih gospodarskih zmoglosti. Spričo kombinacije fiksnih in izpremenljivih anuitet, ki je v zvezi z zahtevno zavezništvo po plačevanju dolgov in s prihodnostjo Nemčije, se francoska vlada še ni odrekla možnosti, da bi potem, ko bi se Nemčija že okrepila, zahtevala od nje, da plača vse dolgove. Reparacijska komisija bo po mirovni pogodbi določila višino nemških dolgov še pred 1. majem 1921. Končno je pariška konferenca jasno določila, da se morajo kazenske naredbe, ki so predvidene za razorožitve, neizpremenjeno uporabljati tudi pri reparacijah. V vprašanju premoaga je ministrski predsednik izjavil, da je reparacijska komisija naznanila Nemčiji, da mora v mesecu februarju in marcu dobavit vsak mesec po 2.200.000 ton premoaga. Tem 2.200.000 tonam pride še 250.000 ton mesečno, da Nemčija popravi, kar je zamudila doslej. Za ta premoag Nemčija ne bo dobila preduhov in premij. Če bi se Nemčija branila, bi se izvedla mirovna pogodba, ki zahteva večje količine premoaga. Ministrski predsednik je končal: Pariška konferenca je ojačila vezl entente. Njeno najbistvenejše delo je bila konsolidacija mirovne fronte, ki daje enim, ki so odgovorni za opustošenja, priliko, da poravnajo svoj dolg.

Francoska politika je jasna. Na eni strani hočejo francoski debelo-zavaljeni čifuti dobiti denar od Nemcev, na drugi pa od Rusov. Francoski narod kot tak seveda od te politike nima nič. Od nemškega in ruskega denarja bi se mastila samo francoska čifutska banda, da bi lažje

plačevala šampanjec za svoje francoske... (tukaj naj se misli beseda, ki se v dostojnih listih ne rabi.)

„Osnovne državljanske pravice.“

LDU, Beograd, 3. februarja. Demokratski klub je imel danes dopoldne sejo, na kateri je razpravljalo o ustavi. Vršila se je načelna razprava o 2. oddelku ustavnega naršta pod naslovom »Osnovne državljanske pravice«. Gleda členu, v katerem se govori o volitvah, je bilo sklenjeno, da se vstavi odstavek, ki bi mogel biti podlaga za izdelavo volilnega zakona tako, da bi se temu vprašanju ustvarila podlaga po-

Za gospodarsko osamosvojitve proletarijata.

Občni zbor Konsumnega društva za Slovenijo.

V torek, dne 2. t. m. so v Ljubljani v dvorani hotela »Tivoli« zborovali delegati naše največje konsumne organizacije v Sloveniji. Pregledali so storjeno delo in si ustvarili načrte za svoje bodoče gospodarsko delo. Zadržniki so s svojim razumevanjem in zanimanjem, s katerim so sledili razpravam, dokazali, da razumevajo nalogo kot pionirji pri gradbi pota v novo družbo. Zadržne organizacije družijo konsumente, jim dobavljajo potrebne življenske potrebščine. Z veseljem lahko opazujemo naraščanje moči naše konsumne organizacije, ki šteje danes že 19.122 članov. Dne 30. junija 1919 je Konsumno društvo za Slovenijo štele 7362 in 30. junija 1920 17.692 članov. V zadnjem polletju se je število članov — kakor je razvidno iz zgoraj navedenih števil — zopet zvišalo za poldrugi tisoč.

Z zavestjo lahko zremo na našo konsumno organizacijo in na razumevanje slovenskega ljudstva potrebe in naloge tega mogočnega orožja. Kajti čim močnejša bo gospodarska organizacija, čim se bo slovenski in jugoslovanski proletarijat osamosvojil popolnoma na gospodarskem polju, čim bo gospodarsko izpodrnil sedanje kapitalistično gospodarstvo, bo njegovo delo dovršeno i na gospodarskem i političnem i kulturnem polju.

Zborovanje je otvoril s pozdravom na došle delegate, ki jih je bilo 102, sodrug Udovč, načelnik nadzorstva.

Nato je pozdravil občni zbor sodrug M. Čobal v imenu »Občnega konsumnega društva v Zagorju ob Savi« in mu želel mnogo speha.

Po prečitani zapisnika o zadnjem rednem in izrednem občnem zboru je dal predsednik s. Udovč besedo sodrugu Antonu Kristanu k drugi točki dnevnega reda: Poročilo načelstva.

Sodrug Anton Kristan je bistveno izjavil naslednje: Danes smo se sešli, da pregledamo naše vrste in naše dosedanje delo in določimo naši bodoči gospodarski politiki smernice. V zadnjem letu se je število naših zadržnikov pomnožilo za deset tisoč in število naših podružnic se je zvišalo od osemnajst na devet in trideset. Denarni promet je znašal v minulem letu 151.483.225.79 K.

»Zadržno banko«

ki ima velik pomen ravno sedaj, ko smo obmejna država. Pred ustanovitvijo Jugoslavije nam ni bilo treba kupovati blaga v inozemstvu, temveč smo ga lahko dobili pri tuzemskih veletržcih in tovarnarjih v Trstu, na Dunaju, Češkem itd. Vsi ti kraji so danes izven mej naše države, torej na tujem ozemlju. Danes ne igra glavne vloge cena blaga, nego cena tuje valute. Gledati bomo morali, da kupimo čim ugodneje tujo valuto. In zato je bilo potrebno, da smo si ustanovili lastno zadržno banko.

Če smo na primer kupili pred pol letom kako blago v Avstriji po K 4, a danes damo istotam za enako blago K 7.—, nas velja danes še vedno veliko manj. Pred pol letom je notrala avstrijska krona skoraj enako kot naša, a danes dobimo za eno našo krono 4.50 K avstrijskih. — Zato rej bi nas lahko meščanske banke izkoriščale do skrajnih mej. Zato mora prevzeti nakup tujih valut naša Zadržna banka.

Z letošnjim letom smo odpravili dividende. Namesto njih se je uvedlo povračilne listke. Vsak član plača gotovo svoto na račun tega, kar kupi. Kar je pa preveč vplačal, dobi koncem poslovnega leta proti pred-

tom ustave. Demokratski klub stoji na stališčih, naj se zavarujejo manjšine, vendar pa ne tako, da bi se favoriziralo, pač pa, da se jim nudi možnost, priti do izraza. Do definitivne ureditve tega predloga ni prišlo radi različnih mnenj v modalitetah, vendar pa ne v principih.

Bašama — teremtete! Ali ni to filno, če sklepa demokratski klub o »osnovnih državljanskih pravicah?« Že to, kar pravijo gospodje o volitvah, je naravnost nebeško. »Manjšine naj se zavarujejo, ampak ne tako« to se pravi: ne preveč! To se pravi z drugimi besedami: Mi hočemo čstati gospodarji! Prav, samo če bo šlo!

Na tak naval ni bilo društvo pripravljeno ne denarno, ne s sposobnimi ljudmi in ne z zadostnimi prostori.

Cene so se neprestano dvigale. Za vagon moke je danes treba najmanj 150.000 K, dočim si jo med vojno lahko kupil za 3800 K. In danes je treba blago tudi takoj ali pa celo vnaprej plačati. Poleg tega je bilo treba ustanoviti 21 novih prodajalov, v katere je društvo moralo vložiti težke tisočake. Nadalje je društvo kupilo oz. prevzelo več poslopij, za kar je bilo zopet treba denarja. Zato ni čudno, če ni moglo biti v minulem letu poslovanje tako, kot bi želeli. Če bi imeli na razpolago dovolj mobilnega materijala, bi moglo društvo vselej izrabiti konjunkturo pri nakupih in bi moglo kupiti in zmirom v skladiščih imeli vse ono blago, ki so ga člani želeli. Pomankanje skladiščnih prostorov je tudi zelo oviralo točno poslovanje. Toda kljub temu lahko s ponosom gledamo na gotovo delo. Kake važnosti in koristi so konsumne organizacije za konsumenta, to ste lahko videli med vojno. Ko so vsi drugi trgovci gledali med vojno samo, kako bodo ta čas bolje izkoristili v svoj prid in na škodo konsumentov, s tem da so boljše in potrebnejše blago oddajali pod roko in po ogromnih cenah, je vsak član konsumne organizacije dobil v konsumnih prodajalnah domala vse potrebščine za življenje in vsi brez izjeme nanje odpadajoči del. Zato je tudi razumljiv naval novih članov v zadnjem letu.

Da bi danes dobili trgovci zopet konsumente na svojo stran in jih odvrnili od konsumne organizacije, vržejo na trg to in ono blago ceneje, kakor ga more prodajati konsumno društvo, ki mora vsled pomanjkanja mobilnega denarja in primernih skladišč za velike zaloge kupovati blago po potrebi in ne more riskirati oziroma prodajati v izgubo. In tem trgovskim spletkam je že marsikdo nasedel.

Ker rabi konsumna organizacija denar, katerega pa ne dobi iz lastnih sredstev in tudi ne dobi kredita v meščanskih bankah, ki so v rokah raznih spekulacijskih tvrdk, ki bi zadržno lahko zlobno izrabile, smo bili primorani gledati, da se tudi na denarnem trgu osamosvojimo. Ustanovili smo lastno

Bela), Sitar, Bajt, (Šoštanj), Tuma, Ogris, Uratnik in Kristan, je bila zelo živahna. Končno so bile soglasno sprejete spremembe v § 2. odst. 3., da zbira podporni sklade v pomoč članom za slučaj dolgotrajne bolezni, brezposelnosti in sploh potrebe ter njih rodbinam za slučaj smrti člana.

Združni delež se je zvišal na 200 K. Člani, katerim je nemogoče vplačati naenkrat ostanek na deležu, ga lahko plačajo v obrokih, oz. se pripišejo na delež zneski povračilnih listkov tako dolgo, da je delež vplačan.

In tretja sprememba se tiče sestave in volitve krajevnih odborov. Krajevni odbori se volijo vsako tretje leto in vsako leto je na novo izvoljena tretjina članov.

V načelstvo so bili naknadno izvoljeni ss. Jerin Albin in Zupan Josip. V nadzorstvo pa ss.: Sitar Ignac (Rogatec), Koren Fran (Celje), Dobjer Her. (Maribor), Brađeško Josip, Kmetec Simon, Sivko, Rejc, (Ljubljana) in Lajovic Josip (Tržič.)

Kot zadnja točka dnevnega reda so bili še samostalni predlogi, med katerimi je bil sprejet službeni red za nastavljenice konsumnega društva.

Konsumno društvo bo izdajalo v prihodnje po soglasnem sklepu občnega zbora za člane poljudno pisan časnik enkrat na mesec, ki bo prinašal poučne članke o združništvu in naj bo vez med člani in vodstvom. Zborovanje je ob petih popoldne zaključil sodrug Udovč, se zahvalil delegatom za njihovo poštrevolnost in želel društvu v tekočem letu kar največjih uspehov.

Politične vesti.

+ K občinskih volitvam. Na spornem radikalno-demokratski listi paradržni demokrat Dobre Mitrovič kot kandidat za predsednika beigradske občine. —

+ Jugoslovanski komunisti v sovjetski Rusiji imajo po »Radem Pravne lastne sekcije ruske komunistične stranke s 33 krajevnimi skupinami in s 600 člani. Jugoslovanski osrednji propagandni urad ima v Moskvi strankino šolo, ki je izobražila že 250 sodrugov. V jugoslovanske jezike so prevedli že 40 brošur in spisov, med njimi tudi »Abecedo komunizma«.

+ Sporazum med socialisti in komunisti v Trstu: Na zadnjem sestanku med obema masovnimi frakcijama se prišlo vendarle do sporazuma, ki bo končal sva vražnost med primorskim proletariatom. To je razvidno iz poslednjih vesti, katere obenem kažejo, da je bila naša večerajšnja notica malo netočna. Formalni sporazum je odločil kdo bo sedaj dalje politični gospodar bivšega skupnega glasila »Lavorator«. To vprašanje je bilo rešeno v prilog komunistom, ki postanejo potentakem edini gospodarji v ml. dela Zudecche. V zameno za to popustitev so komunisti obljubili, da ne bodo delali edinašem nikakili težav, če bi si hoteli ustanoviti svoje posebno glasilo in svojo posebno tiskarno. V to svrhu so komunisti pristopili edinašem potrebne prostore v ml. Malolica, kjer je bilo prej Lavoratorjevo upravništvo. S tem se je izvršila ločitve med socialisti in komunisti. Prva in najvažnejša posledica te ločitve bo, da bosta od sedaj dalje izhajala v Trstu dva »Lavoratora«. Staro ime »il Lavoratore« preide v last komunistom in list bo izhajal v prejšnji obliki kot glasilo primorske komunistične zveze. Toda tudi edinaš se niso popolnoma poslovili od tega imena ter se bo njih list imenoval »il Lavoratore socialista«.

+ Politične stavke v Italiji. Radi zadnjih nacionalističnih izjavljav skušajo ekatremistične delavske organizacije uprizoriti splošno politič. stakvo, za katero hočejo pridobiti tudi Splošno delavsko zvezo. Splošna stavka železničarjev izbrulne v kratkem.

+ Habsburgovci izjelo po Rimu. Paapez je oficijelno sprejel bivšega nadvojvode Jožefa Franca, ki je nato obiskal tudi kardinala Gasparila. — Če se mislilo Habsburgovci v Rimu spokorititi za svoje grehe, je prav.

+ »Neue Freie Presse« poroča, da bo prva seja sodeležencev na gospodarski konferenci nasledstvenih držav v Portonosu na Dunaju. Na Dunaju bodo zbrali snov, o kateri se bodo posvetovali na omenjeni konferenci. Francoska odpošlje v Portoroše kot zastopnika kontreadmirala Fatouja.

+ Pariška konferenca je določila mesto za dalje tri mednarodne konference. So to London, Bruselj in eno mesto v bližini Trsta.

+ Dvozbornični sistem so sprejeli po daljši debati pri ustavnem glasovanju z večino 9 glasov na Poljskem. Novi senat bo obstojal iz voljenih članov in virilstov.

+ Koliko sovjetskih republik je v Rusiji. Na ozemlju bivše carske Rusije je 20 sovjetskih republik.

Sprememba pravil. Na popoldanski seji je prišla na vrsto šesta točka dnevnega reda: sprememba pravil. Debata, v katero so posegli sodrug Povše (Koroška

Dnevna kronika.

Sklepi mednarodne delavne konference v Washingtonu. V Avstriji je vlada predložila te dni sklepe prve mednarodne delavne konference v Washingtonu...

realne gimnazije v Ljubljani dir. Stanika Bevka. Nova organizacija. Ker še ni dovoljeno delovanje strokovnih organizacij...

vpisanih v kontrolno polo odstetje število oseb, vpisanih v sumarnem pregledu...

Kulturni vestnik.

Marijonetno gledališče igra v nedeljo 6. t. m. ob 3. in ob 5. in pol popol. čarobno bajko v osmih slikah (6dejanjih)...

slučen mednarodna prevozna konferenca, da uređi prevozne in prometne razmere v Evropi kakor tudi drugje.

Dopisi.

Iz Tržica. Mnogo veselja in zabave najde naša mladina pri društvu 'Svoboda'...

Vestnik Svobode.

Sodrug in sodružice! Danes v soboto zvečer se udeležimo kolikor je mogoče v večjem številu predpusne društvene veselice...

Gospodarstvo.

Sajenje tobaka v Sloveniji. Oglasi in prijavitne pole za sajenje tobaka v letu 1921 so že razposiljeni ob občinske urade zadevnih okolišev.

Po svetu.

- Sodr. Branting kandidat za Noblovo mirovno nagrado. Mednarodna skupina na švedskem državnem zboru je sklenila, da predlaga za kandidata Noblove mirovne nagrade osrednjega tajnika medparlamentarne zveze Christiana Langa...

LJUDSKO ŠTETJE.

Stranke, ki še do danes niso prejele osebnih popisnic za ljudsko štetje, naj se takoj zgleda na mestnem magistratu v posvetovalnici, da dobe osebne popisnice ter eventualno tudi popisnice za živno.

Stekel pes v Ljubljani. Ljubljanski magistrat je objavil, da se je pridatil v Ljubljano stekel pes s črnuč, ki je obkral nekaj ljudi. - Kakor doznavamo iz pozitivnega vira, se je dotični pes res priklatil s črnuč na Poljane, kjer je požrl košček na cesti najdene klobase zavite v novi futuristični list 'Svetokret'.

Kako se vpisuje v kontrolno polo in sumarni pregled iz družinske pole. Radi raznih mnenj, ki so nastala glede vprašanja, katero število oseb se prenese iz družinske pole v kontrolni list in sumarni pregled...

novi mednarodni kongres inženjerov in arhitektov. - Sekcije Ljubljana - vabi svoje člane na društveni sestanek v nedeljo ob pol 10 uri v dvorano mestnega magistrata.

Sport. Sportne tekme: Drsalna tekma na Bledu, ki je bila določena na 6. t. m. se odloži na 13. t. m.

Društvene vesti.

Udruženje jugoslovanskih inženjerov in arhitektov. - Sekcije Ljubljana - vabi svoje člane na društveni sestanek v nedeljo ob pol 10 uri v dvorano mestnega magistrata.

Naročite "NAPREJ". St. 2481, r. XXII.

Razglas. Iz okolice je prišel v mesto srednje-velik stekel pes, svetlorjave barve in z belimi lisami po vratu. Ogrizel je več oseb in psov. Istočasno se je pojavil v mestu neki drug rjav pes s temnimi lisami po hrbtni in plečih, ki je tudi napadel ljudi.

LISTEK.

Branislav Nušič:

Rejenček.

Preložil Cvetko Golar.

(Dalie.)

»Pa kako jih pripravljajo, Boga ti, pisar,« vpraša krčmar in udari pisarja po rami z vso težo svoje roke, kakor po navadi spuščajo upniki roko na rame svojih dolžnikov.

»I, kako... s čebulo! Sprazijo malo čebule in tako... pridenejo še nekaj, da diši.«

In tako je znal pisar marsikaj povedati, kako je po svetu. Kadar se pa napije, takrat pozabi, kako je tizen govoril, pa pove seveda vse drugače.

Bil je ravno nekakšen praznik, pa kam naj gredo verniki po maši kakor v krčmo! In baš ta dan je govoril pop Pera v cerkvi, da so prazniki zato tukaj, da se kristjani telesno in duševno spočijejo. Zato so odšli vsi »brumni« poslušalci od službe božje v krčmo in so našli tam že pisarja duševno spočitega. Pripovedoval je ravno, kako je na svoje oči videl človeka, ki je letel kot ptica. Tri »šravfe« je imel, dva pod pazduhami in tretjega pod trebuhom; in ta pisar pokaže, kje so bili ti trije »šravfi.«

»Najprej odvijte tista dva »šravfa« pod pazduhami, cvr... cvr... cvr... pa mu zrastejo perutnice, potem zavrti tisti šravf pod trebuhom vrrrr... crr... vrrc... pa mu se nekaj med nogami napne — kakor nekakšen meh, a z vrvjo je privezan k zemlji... In takrat... Poslušalci napenjajo ušesa, in ko pisar vidi, kako je vse radovedno, umolkne — polagoma izpije kozarček in pravi:

»Naroči, Arsen, naj mi prinesejo še enega.«

Arsen seveda naroči.

»In potlej, puf, puf... nekaj začne pokati, meh med nogami se napne in vzdigne, perutnice gredo narazen in človek se vzdigne kakor ptica in zleti, leti, leti... Marko, naroči!«

»Ali sme vsak?« vpraša Rado Krnja.

»Vrag ga vedi! Nemci so mi rekli: Izvolite tudi vi, signor Panto, poskusite, a jaz sem dejal: »Hvala!« Pa mi je še sedaj žal, da nisem.«

»Tebi je bilo ravno treba,« opomni nekdo.

In tako je pisar pripovedoval, dokler ga je kdo poslušal. A poslušalci so odhajali drug za drugim, in zadnji je ostal Rado Krnja.

Ko sta bila sama, se mu Rado zaupno približa, sede za njegovo mizo, naroči rakije in začne:

»Ti, pisar... ti si, takorekoč učen človek.«

»Ako sem učen, se bo že izkazalo, a ne trpim, da mi kdo to reče« — veli pisar, srčne rakije in vtakne prste v oprsniško žepa.

»Prosim, prosim,« doda Rado Krnja, »nekaj drugega sem mislil.«

»No, kar povej!«

»... Ali veš, kam je šel pop iz cerkve?«

»Najbrže k Anici, ako ne drugam...«

»Zares, Boga mi! Pa še nekaj drugega sem ti hotel povedati —«

Ali vedeti je treba, da je bil Rado Krnja vdovec, in da ni zločeca, bi bil Rado imel spet družico. Ali tako so mu ves posel pokvarili oni, ki tolažijo vdove.

»No, kaj je to nekaj drugega?«

»Pa zakaj ni bil župan zjutraj v cerkvi?«

»A, kaj jaz vem,« odgovori radovedno pisar in naroča rakije na Radojev račun.

»Zato ker je bil med mašo pri Anici, in po vasi šepčejo, da ni bilo to prvič.«

»Kaj — župan? Pa zakaj to meni prikriva?« skoro zavpije pisar in udari ob mizo. Zatem izpije še kozarec pa se vzdigne.

Rado Krnja je ostal sam v krčmi, da plača pisarjevih petnajst čas, a oni je zaloputnil vrata in šel iskat župana.

Tretja glava, v kateri Anica brez posebnih razlogov rodi moško dete trinajsti mesec po smrti svojega moža.

Mnogo časa je že minilo od tedaj, kar je Rado Krnja govoril pisarju v krčmi o županu in popu, in kar je pisarja tako razburilo, in zdi se, da sta se od tedaj on in župan gledala nekako postrani.

A Rado Krnja niti sedaj ni miroval, temveč je čenčal naprej in govoril po vasi toinono. Pop se pa za to niti zmenil ni, le enkrat mu je tako po očetovsko in blago rekel, ne da bi mu očital:

»Ako še enkrat zvem, da lajšaš toinono za menoj, ti bom pa že tako priložil, da ti bodo zleteli vsi zobje v grlo. Da si me slišal! In tudi nafore*) ti več ne dam v cerkvi.«

Rado Krnja pa — kot vsak drugi pobožni farman — reče popu:

»Seveda, če bi bila cerkev trg, a nafora navaden mišmaš, bi mi lahko dal ali pa ne dal. — In moji zobje, pop, če mi zlete v grlo, potem tudi tvoja kapa ne bo pretresna, temveč ti uide preko nosa in ušes. Ako pa lajam, pop, si me v šoli ti tega naučil!«

Pop je bil pameten človek in ni Rado ničesar odgovoril, samo po-

*) Nafora: Koščki kruha, ki jih svečenik deli večkrat pri službi vernikom.

gledal ga je žalostno in usmiljenja polno kakor izgubljeno ovco, ki je v stanu celo popu zbiti kapo z glave.

Za Rada pa se skoraj ne more reči, da bi bil izgubljena ovca; prej bi se lahko reklo, da je izgubljen oven, ker odkar se mu je izmuznila že tretja vdova ter ni bilo upanja, da bi se mogel še kdaj oženiti, je začel po vasi razgrajati tako, da sta župan in pisar razmišljala, kako bi mu se odbili rogov.

Naposled bi se bil morda še kdo v vasi oziral na Radojeve besede, da se ni zgodilo nekaj drugega.

Bil je velik praznik, mislim Oznanjenje Gospodovo, in mnogo ljudstva se je zbralo v Prelepnici, celo iz drugih vasi. A kadar se tako zbere ljudstvo, pop Pero ne izpusti prilike, da ne bi v cerkvi kaj povedal. Od tedaj je kakih pet ali šest let, odkar se je popu Peri zalotelo, da bi bil narodni poslanik. In od tedaj večkrat govori v cerkvi. Raja iz Krmana je celo enkrat dejal: »Zares, pop Pero bi nas dobro zastopal.«

Glavno pri tem pa je to, da je tudi sam pop tako mislil.

(Dalie orih.)

Vpošljite zaostalo naročnino za »NAPREJ«, da se Vam njega pošiljanje ne ustavi.

KAJO DELIC,
zlatar in draguljar
Ljubljana
zlatarsko in draguljarsko delavnica

za nova dela in popravila vsake vrste, kakor tudi za pozlatovanje in posrebravanje. V zalogi ima zlatnine in srebrnine, poročne prstane po vseh uzorcih in merah, uhane i. t. d. Kupuje tudi zlato in srebro ter plačuje po najvišjih cenah, ali pa izmenjava za novo blago.

Brez konkurence!
Mašinsko olje
Regal 0, najboljšje kvalitete prodaja na debelo v lesenih sodih in pošilja vzorce na zahtevo
Telefon 15-23 JOVAN JOVANOVIĆ I KOMP., BEOGRAD Sremska ul. 9

Tovarniška zaloga gamaš
po konkurenčni ceni par à 170 K do 380 K, engros primerno ceneje nudi tvrdka
ANDREJ SEVER, trgovina raznega usnja
v Ljubljani, Prešernova ul. 9, (restavracija „Perles“).

Zadružna banka Maribor,
Gospodskva ulica 20.
Centrala: Split. Podružnice: Maribor, Zagreb, Novi-Sad.
Delniška glavica K 50,000.000.—
Od fin. min. pooblaščen za nakup in prodaja deviz in valut kakor tudi za izdajo uverenja.
Trgovske zveze v vseh krajih Jugoslavije in inozemstva.
Bankovni, blagovni in borzni oddelek. Menjalnica.
Vloge na hranilne knjižice obrestuje s 4%.

Nova dvokolesa, različne pnevmatike, živalni stroji in vsakovrstni deli po nizki ceni pri Battel-u Ljubljana, Stari trg 28. Sprejemajo se dvokolesa, otroški vozički, živalni stroji itd. v popravilo. Mehanična delavnica, Karlovska cesta 4.

Sodavičarna,
kompletna z elektromotorjem, hišo in vrtom na prodaj.
Ponudbe na upravo „Napreja“, Ljubljana.

Citajte velezanimivo študijo
Dr. Oto Bauer - Uratnik
Pot k Socijalizmu.
Cena K 2.—
Naroča se v upravi „NAPREJ“.

Gradbeno podjetje
ing. Dukič,
Ljubljana, Resljeva cesta 9.
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

COSULICH-LINE TRST-AMERIKA
NEW-YORK - BUENOS-AYRES - RIO DE JANEIRO - SANTOS - MONTEVIDEO.
Brezplačna pojasnila in prodaja vozniških listov za potnike iz Slovenije edinole pri

Simon Kmetec, Ljubljana,
Kolodvorska ulica št. 26.
Kdor hoče imeti res s pristnim blagom prepleškano hišo, pohištvo in lakiranje vozniških koles v peči, naj se obrne na tvrdko
TONJE MALGAJ
Ljubljana stavbeni in pohištveni pleskar in ličar Ljubljana
Kolodvorska ulica št. 6

Glavno zastopstvo za:
UNDERWOOD pisalni stroj
OPALOGRAPH razmnoževalni aparat
ima tvrdka
THE REX Co., Ljubljana
Kelenburgova ul. 7/I. in Gradišče 10.
Moderno urejena popravilnica za vse pisarniške stroje.

RUDOLF PEVEC
trgovec v Mozirju
naznanjam, da sem otvoril svoje podružnico v Bešli v Sremski ulici v bližini Beograda in Novoga sada ter bom mogel najkulantneje ter po najnižji dnevni ceni postreči vso Slovenijo s pšenico, koruzo, ječmenom, ovsem, vsakovrstno moko, slanino, mastjo svinjani, s karloviškimi in banatskim vinom. Naročila naj se pošiljajo naravnost na tvrdko Rudolf Pevec v Bešli v Sremski ulici. — Brzojavljiva: Pevec Beška-Srem.
Nakupoval bom direktno od kmetov ter bom mogel konkurirati z vsako drugo tvrdko. Obenem se bodo tamkaj prodajale deske, les in drogi. Slovencem se bodo brezplačno dajale eventualne informacije.
Za mnogobrojna naročila se priporoča
Rudolf Pevec.

UKAZ
ni ampak ogromen dobiček naredite, ako še danes naročite ilustrovan cenik ali greste v veletrgovino R. STERMECKI, CELJE št. 314, katera je dobila ogromne množine sukna, parhenta, volne, čerjara, druka in raznega manufakturnega blaga iz inozemstva ter prodaja po čudovito nizkih cenah.

Kje kupim dober in fin
Gramofon,
plošče, igle, posamezne dele?
Kje se popravljajo gramofoni?
Edino v največji tovarniški zalogi gramofonov in godbenih avtomatov
A. RASBERGER,
Ljubljana — Sodna ulica št. 5. (poleg dež. sodišča.)
Mehanična delavnica za popravilo vseh vrst gramofonov in godbenih avtomatov. — Izvršuje vse dela precizne mehanike.

STAMPILJE
vseh vrst
CIRIL SITAR
LJUBLJANA
sv. Petra cesta 15
Klobuke in slamnike
vseh vrst od preprostih do najfinejših dobite vedno v tovarni za slamnike in klobuke
FRANJO CERAR,
v Stobu, pošta Domžale pri Ljubljani.
V popravilo prevzema tudi vsa tozadevna dela ter preoblikuje po najnovejši modi. V Ljubljani se sprejemajo pri tvrdki Kovačević i Teršič v Prešernovi ulici 5, kjer so tudi vsi vsorci vedno na razpolago.

Centralna banka d. d. Zagreb
podružnica **MARIBOR**
Telefon 101. Telefon 101.
naznanja, da je začela uradovati na
Aleksandrovi cesti št. 46 (prejšnja kavarna Tegetthof)
Izvršuje vse bančne posle, borzna naročila, izplačuje in izdaja akreditive, ima dovoljenje izdajati uverenja, prodajati in kupovati valute, devize in čeke.